Szászánál

Politikai napilap

ELŐFIZETÉSI ÁRA
Kiadóhivatalban átvéve:
egy évre ..... 18 K
egyre ..... 2 „
Házhoz hordva:
egy évre ..... 36 kor.
negyedévre ..... 9 „
Postán szállítva:
egy évre ..... 24 kor.
negyedévre ..... 6 „
Egyes szám ára fillér.

Megjelenik minden nap, a hétfői ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalban intézendők.

XXIII. évfolyam 201 (~~192~~) szám. Nagyvárad Vasárnap, 1917 szeptember 2.

A kisemberek és a nagytőke.

Beszéljünk a nagy harcok közepette a kis emberek harcairól is.

A nagyváradi iparosok nemrég felzudultak amiatt, hogy a katonaság műhelyeket állított fel és ott cipőt, butort készittetnek. Azt kérdezi az iparos, miféle hadi érdek füződik ahhoz, hogy katonák olcsón készittessenek iparcikkeket és ezzel az iparosoknak versenyt csináljanak?

Igaza van a kérdezősködőnek, de igazuk van katonáéknak is, mikor azt mondják:

— Felállitottuk a katonai műhelyeket, mert szükségünk van rájuk. A háboruban éppen ugy kell nekünk cipő, ruha, sib, mint máskor. Családjainknak is szükségük van ezekre. Mindenféle iparcikk ára olyan horribilis, hogy mi nem tudjuk a mai irtózatos árakat megfizetni. Segitettünk tehát magunkon a katonai műhelyek felállitásával. Azokban a műhelyekben rokkantakat foglalkoztatunk és képezünk ki. Ők tehát nem panaszkodnak, sőt hálásak érte. Megkapják azonfelül munkájuk tisztességes bérét is. Ők is jól jönnek ki, mi is. Majd ha az iparcikkek ára ismét normális lesz, akkor ezek a katonai műhelyek maguktól meg fognak szünni, de addig legyen mindenki elkészülve rá, hogy az efféle műhelyek nemcsak fennállanak, de szaporodni is fognak.

Az iparosok megköszönik a szives felvilágositást és azt kérdezik, hogy ha az ilyen műhelyek még szaporodnak, hát akkor ők miből éljenek meg? A katonaság ráfeleli, hogy a katonáék által fizethető árai ból ugysem tudnának megélni, mert nekik nincs pénzük arra, hogy hadseregszállitókkal versenyezzenek. És igy mehetnének a válaszok és viszonválaszok kedélyesen a végtelenségig, anélkül, hogy a vitát egyik vagy másik részre el lehetne dönteni, mert — mind a két félnek igaza van.

Igaza van az iparosságnak, mikor a katonai műhelyekben erős versenytársat érez és igazuk van katonáéknak is, mikor azt mondják, hogy csak igy tudnak a drágasággal szemben védekezni.

Ha annyi igazság daczára mégis megvan a baj, akkor kell még egy harmadik tényezőnek lennie, amelynek aztán nincs igaza.

Ez a harmadik tényező: a nagy gyáripar és a nagykereskedelem, a nagytőke két polipkarja, amelyek a háboruban elszivják a kisiparosnak is, a közönségnek is az életerejét.

Most rá térünk, hogy bővebben kifejtsük, csak rámutatunk arra a tényre, hogy a háborura drágaságot tulnyomó részben a nagytőke felhatalmazása idézte elő. A nagytőke volt az, mely a háboruban nem elégszik meg a tisztes polgári haszonnal, hanem uzsorahaszonra törekszik.

Maradjunk csak egy példánál. A katonai üzemekből megállapitható, hogy a mai általános drágasági viszonyok mellett is egy pár arra, kifogástalan férficipőt el lehet készitteni — beleértve a munkabért és haszmot is — 37—45 koronáért. Ennyiért készitik a gyárak is a bakancsot a katonaságnak. Ezzel szemben egy pár férficipőt polgári forgalomban csak 80 koronától felfelé lehet kapni. 80 koronáért az olyan helyen, a hol csak a nagyipar haszmával kell számolni. A hol még a nagykereskedő haszna is hozzájön, ott 100 koronától felfelé kezdődik a jó cipő ára.

Ez már nyilvánvaló szemérmetlen uzsora. A nagytőke akár mint nagyiparos, akár mint nagykereskedő egyszerűen kifosztja a közönséget. A mit 37—45 koronán felül fizetőrk a cipőért, az mind az uzsorának fizetett vam, pedig már a 37—45 koronában is benne van egy csomó anyagcrégulás.

De hogy van az, jegyezheti meg valaki, hogy ezt az uzsorát a kisipar nem képes letörni? Csináljon a kisiparos 37 koronás cipőket, akkor senki sem fog a nagykereskedőtől 100 koronás cipőt vásárolni.

Ennek is megvan a maga külön humanizmusa.

A kisiparos nem tud anyag nélkül dolgozni, anyaghoz pedig csak uzsoraáron jut. Példaképpen maradva: a kalocsai vagy kisi cipészmester rendes áron nem tud bőrhöz jutni, mert azt csak a nagyiparos, meg a nagykereskedő kapja meg. A nagytőkének volt u. i. gondja rá, hogy megcsinálja a maga „Központját", amelyek privilégiumként megkapják a nyersanyagbeszerzését s amelyek csak a magukkészitőknek adnak anyagot. A nagy cipőgyár közvetlenül a Börközponttól kapja a bőrt, mig Nagy János cipészmester kénytelen Schwarcz Icig bőrnagykereskedőhöz fordulni. Schwarcz ur első válasza Nagy János urnak az, hogy nincs bőr. Aztán nagy kunyorálásra mégis megígéri a ssivo és bizalmasan megsugja, hogy talán, de csakis Nagy uram számára, némi kis bőrt fog neki adhatni, de természetesen — nem a rendes áron. Neki is sokba van. Szóval Nagy János háromszoros, négyszeres uzsoráron jut a bőrhöz, ugy hogy ha meg akar élni, akkor ő sem csinálhatja meg a pár csizmát olcsóbban, mintha a boltból vesszen meg. Mindenképen ott vagyunk az uzsoránál. A fogyasztó csak uzsorás áron juthat mindenhez.

A katonai műhelyek kivételt alkotnak. Ezek hozzájutnak a nyersanyaghoz ugyanolyan áron, mint a nagyipar; és mert csak normális tisztes haszonra dolgoznak, tehát a mai viszonyok közt példátlanul olcsón tudják az iparcikket előállitani.

Ha a kisiparosok higgadtan mérlegelik a viszonyokat és igazán a jövőbe akarnak előrelátni, akkor nem a katonai műhelyek bezárását követelik, amit ugysem érhetnek el, hanem igyekeznek ugy megszervezkedni, hogy ugyanazokat az előnyöket biztositsák maguknak, mint amelyekkel a katonai műhelyek dolgoznak, rajta lesznek, hogy első

Markovits és Weinberger cégnél, Bémer-tér.

Modell blousok óriási választékban és rendkivüli olcsó árban, valamint selymek szövetek és mosó kelmék méterenkénti olcsó eladása megkezdődött.

Állandó ujdonságok kész női confectiói alsó szoknya, miedervédő, kész fehérnemüek, harisnyák, nap- és esőernyők kaphatók. Szabómühelyében rendelésre a legjobb női ruhák készülnek.

Telefon 11-09.

Telefon 11-09.

és jó munkával a fogyasztókat megnyerhessék és ezzel a nagytőke uzsoráját megtörjék.

Képtelen állapot az, hogy ma, a mikor sokkal több bőr kerül forgalomba, mint békében, a bőr olyan ritka és drága legyen, mintha patikában mérnék. Bőr van elég, csak azt kell kinyerni, hogy illetékes helyre, az iparoshoz jusson. Ugyan ez az eset a többi iparnál, szabó, asztalos stb iparnál is.

Az első teendő az, hogy a kisiparosok városonkint és szakmánkint szövetkezetekbe tömörüljenek. Ezek a szövetkezetek állapitsák meg, hogy ha normális áron jutnak anyaghoz, mondjuk felvalt példánkban a bőrhöz, akkor mennyiért képesek tisztességes hasson mellett a fogyasztó szükségletét fedezni. Aztán ezzel a hatalmas erkölcsi fegyverrel kezükben, használják fel a sajtót, a nyilvánosság minden eszközét, a képviselők közbelépését, stb. van ezer mód rá, amelyekkel kikényszeritheti, hogy rendes áron anyaghoz jussanak. Néhány uzsorás nagykereskedőnek ki fog törni bele a nyaka, de nem lesz kár érte. Akkor aztán tessék dolgozni. Követelje a kisipar, hogy a polgári lakosság szükségletének kielégitése a kisiparra bizassék. Példánknál maradva: a cipőgyáraknak tökéletesen elég munkát ad a háboruban a katonaság ellátása. Követeljék a kisiparosok, hogy a cipőgyárak csak a katonaságnak dolgozhassanak. Keresnek azon is eleget, csak éppen a katonasággal nem lehet uzsoráskodni, mint a hadseregszállitási perek bizonyitják.

A kisiparos pedig dolgozzon a polgári lakosság részére. Vállalják el esetleg rokkant katonák kiképzését és foglalkoztatását is. Ki egyet, ki kettőt, ki tizet foglalkoztathat. Igy megoldja a munkaerő is. Aztán a kisiparos ne a bolhoz, hanem a közönség számára dolgozzék megrendelésre, mint valamikor régen. Néhány cipőbáró, posztóbáró stb. befogja csukni a boltot, de nem kár érte. Pusztuljon. Miért fizessen az a tisztviselő a cipő árában még X. kereskedő boltbérét és gorombaságait is, mikor alig tud megélni?

Ez a jövő fejlődésének iránya: az uzsoráskodó nagytőke kiküszöbölése. A katonai mühelyek már ezt a célt szolgálják, lépjenek erre az utra a kisiparosok mindenütt, valamennyi szakmában. A nagytőke kifosztja a fogyasztót és megfojtja a kisiparost. Fogjanak összo fogyasztó és kisiparos és együttesen inditsák meg a harcot a kizsaroló nagytőke ellen. Minél kiméletlenebb lesz ez a harc, annál biztosabb a siker. És ezt a sikert elérhetjük, csak akarni kell!

Kis emberek harca nagytőke ellen — lehet-e ennek sikere?

Egyszer leverte már Dávid Góliáthot, mert akarta. *

Legujabb füzőket legolcsóbban Kesztenbaum Juliskánál
lehet beszerezni
Rákóczi-ut (Korona gyógyszertár mellett)
Leibchenek félárban.
:: Telefonszám 827 ::

Mit dolgozik a „telefonközpont.“

A központ. Siket Trajan munkája. 1650 előfizető. Huszezer beszélgetés naponta. A katonai beszélgetések. A türelmetlen kávéházi lebeszélők. „Félórája várok“. Mindenki menekül.

Mottó: Ez aztán a telefonos, telegráfos, edizónos, mikrofónos, fonográfos.

Egy kettő sicc, ez itt a vicc.

(Egy kuplé refrénje.)

Bocsánatot kérünk az összes nyugatos, futurista s a legujabb: fumista köcsöktől, hogy nem találtunk megfelelő mottót máshol, csak egy ócska bohózatban, mert ők a telefonnal nem törődnek, csak a maguk kis bajait fujják fel világkeserveknek. Ez a kuplé refrén a legtalálóbb.

Igen, a telefon az, amellyel a drágaságon kivül a legtöbbet találkozunk, vele élünk, általa érintkezünk távolságokkal, vele zaklatunk és zaklattatunk. A telefon ma időgrendszerünk kiegészitő része s a modern ember érzékét annyira kifinomitotta, hogy ezzel a hivatásos harctéri jelentés diktálása közben egyik hallgató észrevevén valamit, szubtilist, alig foghatót, igy szól:

— Te János, te valamin dolgozol diktálás közben.

— Igen, válassol a diktáló, irok egy cikket a főispánról.

A telefon tulsó végén dolgozó észrevesz ilyen finomságokat, hall zenét, ajtónyikorgást, ajtócsapást, sultogást s észreveszi, hogy a telefonos kisasszony hogyan kapcsolja át a zugó drótról jobb vonalra a beszélgetést, hogyan segit neki karis nélkül.

És ennek daczára a közönség egyrésze állandóan idegesen a telefonra, valósággal dühösen rá. Ismerünk embereket, akik rögtön kijönnek sodrukból, mikor megfogják a telefonkészülékot, valósággal megragadják a még alig mondták be a számot, siatve, elhamarkodva, már rázzák a készülékeket s a legkülönbözőbb sértéseket dobálják be a kagylóba. A telefon ma a közönség idegességének bevesselője, ezen tölti ki mérgét a sietős ember, aki még azért is dühös, ha a telefonközpont ezt jelenti:

— Nem jelentkezik.

— Miért nem jelentkezik? lehetetlen, tessék csak tovább csengetni, kiabálja a felhivó s rázza a kagylót.

Pedig a telefon nem gyerekjáték, az a kereskedelmi, társadalmi és közgazdasági élet fontos szerve, amelylyel illő tisztelettel kell beszélni és bánni. Ma a telefonkezelő állandóan *en garde* ban kénytelen állni s a folyton beleszorogó sértéseket, invektivákat higgadtan kivédeni, mert a közönség egyrésze — türelmetlen és müveletlen ügynökök, kereskedők és kávéházi alakok — ebben a hitben él, hogy az köteles türni a legigazságtalanabb bánásmódot is. S érdekes, hogy ugyanaz a telefonvadállat, aki a központba menve udvarias és szerény, a telefonon keresztül, ahol a beszélgető arcát és kilétét homály fedi, bátor és vakmerő.

Tudjuk, hogy van hibája a készülésnek is, de ez elkerülhetetlen és kiküszöbölésére mindig megtesznek mindent. Hogyan hibáiért azonban nem szabad büntetni egy testületet, amely a legunalmasabb munka végzésével minden elismerést kiérdemelt. Az a „de“, a melyet a telefonközpont rovására irnak, sokszor egyszerű, nyugodt válasz:

— Mással beszél.

S ez is ok a panaszra, holott ugy e, a telefonközpont nem tehet róla, ha én mással beszélek.

Hogyan szervezték a nagyváradi telefont, miként dolgozik, él és lélegzik, arról próbáltunk itt tapasztalatainkat utáni beszámolni.

A nagyváradi telefont

1899 januárban váltotta meg az állam Roth Jánostól, aki magántelefonhálózatot tartott fenn a Kossuth-utcai központtal. A póstakincstár a telefont Uri utcai házának, földszintjén, ahol ma az utalványosztály van, helyezte el a egyelőre 600 előfizetőre elegendő *multiszlor váltót* rendezett be. Schöpflin Ágost igazgatósága alatt történt ez a nagy esemény s Gazsi György főtiszt vezette a munkálatokat. Alig 300 nál több előfizető akadt, s a telefon lassan fejlődött 1902-ben Kovács Kálmán főtiszt, aki ma is vezeti a telefonügyeket, iktatta be a 452-ik számu előfizetőt; Moskovits József dr kamarai elnököt. A személyzetből 1 kezelő 150 előfizetőt kezelt, 450 előfizetőre tehát akkor még 3 kezelő jutott, éjjeli szolgálatra 1, interurbánra 1, összesen tehát 5 en voltak. Az interurbán Budapestfelé 1 vonalból állott, a Nagyváradon átmenő budapest—kolozsvári vonalon pedig Kolozsvár felé dolgoztak. Törvényhatósági hálózat akkor még nem volt s az csak később fejlődött ki. Pár év alatt a 600 előfizetőre való váltó nem volt elegendő, kibővitették 720-ra, majd ujabban 2 év multva 840 re, 960 ra, akkor beállitottak 2 darab 100 as-váltót, akkor lett 1100 előfizetője a telefonnak. Két éven kint ment es igy. Ma átlag évente százzal emelkedik az előfizetők száma. ***Ma 1650 előfizetője van a telefonnak***, 1250 a szaporodás 15 év alatt.

A régi központból aztán átjöttek

az uj központba.

Siket Trajan főigazgató a posta telefontáviró rohamos fejlődésének látára előterjesztést tett egy uj postapalota épitésére és ezt nem azért, hogy illetékes helyen sürgetni. Üzemvitele idejében a haladó kor követelő

INTÉZETI FEHÉRNEMÜEK
Paplan, matrác, ágytakarók, harisnyák, kötények, zsebkendők, kabátok, felöltők, ruhák, kalapok legnagyobb választék méltányos árak
CZILLÉR IMRE Nagyáruházában.

volt s azoknak kielégitésére forditotta minden energiáját. A posta kincstár honorálta Siket Trajan indokait s a pósthábának épitési felügyelősége által készitett tervek alapján a nagyváradi államépitészeti hivatal az uj postapalotát fel is épitette. Virányi Béla és May Sándor mérnökök vezették az épitést. Tudjuk jól, hogy Siket Trajan ideálja volt mindig a postát nagygyá fejleszteni, hogy a bonzáfüződő nagyszabásu igényeket kielégithesse. Most megállapithatjuk, hogy ez a vasakaratával keresztülvitt törekvése sikerült. Ez a férfi, aki imakönyvvel kezében minden nap belép a premontreiek templomába, könyörögvén az Isten előtt, hogy harctéren levő fiát oltalmazza és védje, a reá bizott kicsiny postaigazgatóságból az ország egyik legnagyobb, legfontosabb s példátlanul hibátlanul működő intézményét fejlesztheti ki a vezetésre rendelt szervező erő képességével és törhetetlen munkájával.

Az uj palotában 1911 juniusban adták át a telefonközpontot a használatnak. Sós Jenő pósta főnök volt, mint ma is ő, a távbeszélő vezetője. Eddig csak rendszők voltak, most osztályvezetői állást szervestek s a régi, kifogástalan, hivatásának megfelelően álló rendező Kovács Kálmán főtiszt lett az osztályvezető. Melletto van két rendező, nők, mert a férfiak száma lefogyott: Glatz Rezsőné és Kercsetics Mária. Mindketten szakértők. A gép kezelésénél van 42 kezelőnő, (összesen 45 en vannak) Idetartoznak a műszerészek 5-en. Raja Antal főmüszerész a főnökük, a vonalfeltigyázók, helyettük most munkások dolgoznak, mert csak nehányan vannak itthon, a többieket a tábori telefonhoz rendelték ki, kellene 13 ilyen felvigyázó s van összesen a harctérről bejött két emberrel együtt 5. Ezeket a távirómunkásokkal egészitik ki.

A telefonkezelőnők

beosztásu kétféle: ugynevezett meghosszabbitott nappali szolgálat éjjeli szolgálattal egybekötve, délután fél 2-tól este 9 ig másnap reggel 7 től délután fél 2-ig, szunáp a következő nap délután fél 2 ig szabad. Minden 8 napban éjjeli szolgálat. Ilyen nehéz szolgálatot 24 kezelőnő tart. Közülök naponta 3 van éjjeli szolgálatban (kettő a helyi, 1 az interurbánnál) A forgalom délben 11—12 közt a legnagyobb s reggel már 4—5-kor kezdődik a tánc. A második szolgálat a korlátolt nappali szolgálat: naponta délelőtt 2—12, délután 2—6 közt.

Ilyen szolgálatot teljesitenek 16 an, összesen tehát 40-en vannak, kettő pedig a felváltásra van. Munkaközben ugyanis senkinek sem szabad elhagyni munkahelyét, ezek kettten váltják fel azt, aki pihen, eszik vagy halaszthatatlan dolga van. A kezelőnők mind vizsgázottak, tanulónő is akad néha. A rendező felügyelete alatt állanak, aki mindent lát és hall a terem egyik végén levő asztala mellől. Mind iskolázott kezelőnők, akik tudják, hogy a közönséggel bánni kell tudni, tárgyalni nem szabad, hanem azonnal a rendezőt kell csatolni, aki intéskedik.

A helyi forgalomban munkahelyenkint átlag 1500, összesen 18000, interurbánnál és törvényhatósági vonalakon 2000, összesen

20000 beszélgetést

bonyolitanak le naponta a kezelőnők, percenkint tehát tizet. Ez az óriási munka megviseli a telefonkezelőnők egészségi állapotát s a *betegedések legnagyobb része idegkimerültség.*

Egy telefonos igy jellemezte a telefon kezelőnőket: Ők olyan dudások, mint ami lyeneket a vásárokon látunk; látán vari a nagydobot a lábához kötött zsineg segitségével, üti a cintányért, rázza a csörgőt a feje tetején és fujja a kecskedudát. Rettenetes munkát kell végezni s nincs resztánciu, mert nem lehet. *Ezen kivül*, amit felsoroltunk, az övék az összes katonai beszélgetések, amelyek tulságosan is igénybevesznik a telefont. Majdnem minden katonai intézmény idegen, egyrésze azonnal jelentést tesz mindenért. A beszélgetéseknek rangjuk van s a lebonyolitásnál a legkisebbik katonai beszélgetés is megelőzi a legsürgősebb polgári beszélgetést. A katonai személyeknek magánbeszélgetését „katonai ügyben" jelzéssel nem szabad folytatni s ha ilyen kiderül, büntetés jár érte, ami meg is történt.

A közönség panaszokat tesz, megállapitható, hogy csak a panaszok a forgalom óriási mértékében képest csekélyek. Sok ügyben a felek az igazgatósághoz fordulnak, (pld. rossz a telefon), pedig a telefonfőnök segitsen kell azt irányitani. Debrecenben, Aradon, ahol nincs igazgatóság, gyorsabban megy, mert ott a főnöknéhez fordulnak.

A telefonszolgálat fontos közszolgálat, hasznos, illő tehát, hogy türelemmel legyen egymás iránt a telefonkezelőnő s a közönség. A vizsgálatok eredményéből kiderül, hogy a *közönség türelmetlen.* A viděki ember 1—2 perc után már

félórai várakozásról

tesz panaszt. A telefonkezelőnő 30 vonal közül 8—10 vonalat kezel s 12 óráig 5—6—7 vonalon dolgozik. Aki két vonalon bonyolit le beszélgetést, a harmadikkal nem foglalkozhatik. Annak tehát, aki rögtön nem kap a központtól választ, nem a kagylót kell rázni és belekáromkodni, hanem arra gondolni, hogy a telefonkezelőnő nem szinész vagy csavarg, hanem sulyos, gyors és felelősség teljes munkát végez, amelyért évi 1000 korona kezdőfizetést kap, ez felmegy 1500 koronára, lakbérrel 2000 koronára és ezzel vége. Az a szenzál, az az ügyvéd, az a kereskedő

egy telefonbeszélgetéssel

megkeresi ezt a kis pénzt, amiért a telefonkezelőnő egy évig nappal-éjjel dolgozik, kitéve müveletlen, ismeretlen emberek durvaságainak és rosszindulatu sokszor szemtelen megjegyzéseinek. A várakozási idő könnyelmü dobálása bizony sokszor indokatlan; Legtürelmetlenebbek az ügynökök, kávéházi alakok, ideges kereskedők, ezeket már jórészt ismerik is. Keresztény ember minél kevesebb akad köztük.

Működésük leirása érdekes és izgalmas lenne.

De ami a 15 munkahelyen történik, attól kezdve, hogy kigyuiad az előfizető kis piros gombjai ulámpácskája, jobban mondva: gombja, s ugyanakkor egy ellenőrző jelző fehér gombocska, egész addig, mig az előfizető jelentkezik, a akkor kialszik a fehér fény, vagy nem alszik ki, s akkor „nem jelentkezik", vagy

„tikkel"

a kapcsoló vége, s akkor „mással beszél", az mesteri tollra vár a leirásra. A C. B. rendszerü kapcsoló táblák előtt ülő telefonos kisasszonyok érdekes feje a hallgató ábrázatával, mellükön a beszélő kagylóval a monotán „központ" szólammal, a kapcsoló a fel-felpirosló és elalvó kis tüzekkel, egyike a legérdekesebb látványoknak. S a komplikációk: egy-egy lámpa állandóan ég, nem lehet tudni, mikor akar a gazdája beszélni. Ez égés oka vagy erős levezetés, csatorna, bádogtető nedves fával való érintkezése a vezetéknek, vagy rövidzárlat. Ezt aztán nyomozzák. Lehet szakadás is az elő fizető áramkörében.

Külön teremben dolgoznak az interurbánosok, kis időmérőkkel szemük előtt, 12 munkahelyen.

Az interurbánnál érdekes, hogy ha direkt nem lehet beszélni például Budapesttel, mert patiog a telefon a drótokra fagyott párától, vagy zug (levezetési hiba), akkor Szegeden, Debrecenen vagy Kolozsváron keresztül segiti a beszélgetéshez az embert egy-egy derék jóelkü telefonkezelőnő.

Ez a szolgálat, amit leirtunk, megviseli testileg-lelkileg azt, aki vele foglalkozik. S nemcsak az ma a dolguk, kárman kisegitik a távirdát is s 8 órakor mennek be 5 helyett. Természetes, hogy igyekeznek onnan szabadulni vagy a távirdához, vagy vidékre postakisasszonnak (akiknek különben több a fizetésük) vagy férjhez mennek. Tiz évnél idősebb szolgálatu telefonkezelőnő alig van, a legrégibb, még *Róth* János idejéből való, a kitünő *Hermann* Rózsi Kolozsvárott teljesit most ideiglenesen szolgálatot.

Aki meggondolja, hogy e hihetetlen munkáért kivánó s energiát porlasztó foglalkozás mily mértékben veszi igénybe a telefonkezelőnőket, akik erkölcsi tekintetben szigoru censura alatt állanak, sosk nem a legmegszokottabb hangot használják rögtön, midőn felvették a kagylót, ha nem jelentkezik az a sokszor emlegetett, mindig munkában levő, állandóan csak a közönség érdekében dolgozó, rosszul dotált „központ". (s.)

A Mária Terézia lovagok bárósága. A hivatalos lap a következő legfelsőbb kéziratot közli:

— Kedvez gróf Batthyány! Folyó évi augusztus hó 14-én kelt kéiratommal katonai Mária Terézia rendem középkeresztjével kitüntetett Kövesházi Kövess Hermann tábornagynak, valamint ugyanazon napon kelt parancsiratlal ezen rend lovagjává kinevezett Saurmay Sándor gyalogsági tábornok, magyar honvédelmi miniszternek, Rényi Scharitzer György és lovag Willerding Rezső altábornagyoknak, Somorjai Lukachich Géza vezérőrnagynak, továbbá Glogovácz Gojkimir, Heim Géza századosoknak és végül Cumin Artur tartalékos hadnagynak a katonai Mária Terézia-rendem alapszabályai második pótlékának 37. §-a alapján a magyar bárói méltóságot díjmentesen adományozom és erről önt további intéskedés végett esenmei értesitem.

Kelt Reichenauban, 1917 augusztus hó 17-én.

KÁROLY s. k.

Gr. Batthyány Tivadar s. k.

GLOBUS MŰINTÉZET előbb Bihar-nyomda részvénytársaság
TELEFON 49.
Kő- és könyvnyomda, vonalzóintézet, könyvkötészet és üzleti könyvgyár üzemét megkezdte.
PAPIRNAGYKERESKEDÉS AUGUSZTUS HÓ 1-ÉN MEGNYILT.
Nagypiac-tér. Kugler ház.

Malatinszky főispán Beöthy Lászlónál.

Malatinszky Lajos, Biharmegye főispánja tegnap délelőtt *Fráter* Barnabás alispán és *Fráter* Iván főispáni titkár társaságában gépkocsin Árpádra utazott, ahol látogatást tett *Beöthy* László v. b. t. t., volt kereskedelemügyi miniszternél.

A főispánnak Biharmegyében tett ezen második utja az udvariassági látogatáson kivül immár azt a célt is szolgálja, hogy a megye külső közigazgatását közvetlen közelről, személyes tapasztalatok utján is megismerje. Ezért a főispán ez utja alkalmával is felhasználja az alkalmat, hogy a megye két főszolgabiráját saját otthonában és hivatalában is felkeresse.

Az autont első állomása Csáfia volt, ahol a főispánt és társaságát *Barthos* Adorján főszolgabiró fogadta. A társaság tiszteletére itt a főszolgabiró ebédet adott, melynek elköltése után a főispán tovább indult az árpádi kastélyba Beöthy Lászlóhoz.

Beöthy László és Malatinszky Lajos főispán találkozása mindannyiszor csak növeli azt az őszinte rokonszenvet, mely a két ellentétes politikai reprezentáló férfiu között az első találkozáskor keletkezett s melyet Beöthy beszéde csak fokozott.

Az árpádi kastélyból az egész társaság Nagyszalontára ment, ahol a járás főszolgabirája, *Csanády* Jenő a vendégek tiszteletére vacsorát adott.

Pálffy Béla, Serly Viktor és Gál István ezüstmiséje.

A nagyváradi egyházmegyének három kiváló papja ünnepli kedden papi szentelésének 25-ik évfordulóját. Köztük a Tiszántúl ragyogó tollu, ékesen szóló munkatársa, volt helyettes-szerkesztője: *Pálffy* Béla. Az ő neve kerül először tollunk alá a kivel annyi ideig együtt dolgoztunk.

Szinte különösnek tetszik, mikor leirjuk, hogy Pálffy Béla már ezüstmiséjét tartja. Huszonöt év . . . az idő hogy eljár!

Hiszen még mintha tegnap történt volna, mikor vele együtt dolgoztunk a régi szerkesztőségi helyiségben. Szikében voltunk bizony a helynek is, egyebeknek is, ócska, rozoga asztalokon, gyakran pislogó gázlámpák alatt róttuk a betüket, de a jó kedv, a pezsgő fiatal kedély mindent pótolt. Főveszérünk, dr *Vuoskics* Gyula a soha ki nem fogyó, de gyakran ki-kiálló szivarjával vezényelte a gárdát. („Vidosits ur, van egy szál gyufája?")

Csupa ambició, csupa világ hódításról álmodozó fiatalság robbant ki mindenikünknek a szivéből, a lelkéből. Szebb volt a világ — vagy csak mi láttuk szebbnek? Több volt az idealizmus — vagy mi komolyodtunk jobban a ridég valóság, a próza felé? Huszonöt év, az idő hogy eljár!

Valahogy a szerkesztőségi élet is kevésbbé volt robotos. Nem csillogott örökké a telefon, nem kergették egymást az események egyik órától a másikra, a háborut csak a messzeből, meg a vad emberekről szóló leirásokból ismertük s nyáron az volt a legtöbb gond, mivel töltsük meg a lap hasábjait a nagy uborka szezonban?

Ha nagyon megszorultunk, Pálffy Béla pazar humora rögtön kisegitette a lapot: a kisujjából kirázott egy egy szellemes, tréfás apróságot s másnap egész Nagyvárad derült a Kóby aláirással megjelent tréfán. Ráérünk komoly témákkal alaposan foglalkozni: a P—y aláirásu vezérekhez csemegét adtak napokra. Ha valamelyikünk belaunt az irásba, összegyürt a félig kész cikket, folytatta a másik. Még a küzdelmek is szebbek voltak. Virulnak izző, forró csatákat, voltak fényes diadalok, a társadalmi mozgalmakban, politikai harcokban akkor is vezérszerepet vitt a Tiszántúl, de volt pihenő, feláldálás. Aztán az ellenfelek is mások voltak: értették a tiszta elvi harcot, az ellentéteket nem terelték személyi térre, nobilis, szép vivás volt, a milyet ma alig ismernek, a milyen mikor nemrég ismét lefolyt a lap és egy másik lap hőst, sokan fejükat csóválták Nagyváradon. Hát igy is lehet még mindig harcolni, nobilisan?

A Tiszántúl igy harcolt mindig. Ellenfeleink is igy — mind — akkor. Azóta — huszonöt év, az idő hogy eljárt!

De nem járt el az idő hiába. Megkomolyodtunk, öregedik a fejünk, de megkomolyodtunk, megerősödtünk. Pálffy Béla az ország egyik legnagyobb szónokává nőtt meg, akinek a fővárostól kezdve az ország összes városában voltak szebbnél szebb sikerei. Érték sulyos csapások, a melyekből lelke még jobban megacélosodva került ki. A 25 ik évforduló után Pálffy Béla a régi lelkesedéssel indulhat uj sikerek, uj eredmények felé.

Holnapután Nagyvárad mellett az egyházmegye egyik legrégibb plebániáján, tiszta magyar ajku hivei körében mutatja be ezüstmiséjét, melyen sokan vesznek részt ünnepükben messze távolból is. Ott lesz a Tiszántúl régi és uj gárdája is. Érezzük mindannyian Pálffyval együtt, hogy a 25 év alatt sok minden megváltozott bennünk és körülöttünk, csak egy maradt meg épen, csak egy lett még erősebb, mint volt valaha: rendületlen hitünk az Igazság győzelmében, melyért együtt küzdöttünk és fogunk küzdeni — utolsó lehelletig!

Huszonöt év — egy pillanat azoknak az időknek örök életében, melyeknek előtérén huszonöt év előtt az egyházmegye három kiváló papja először mutatta be a legszentebb áldozatot a Mindenhatónak.

*

Pálffy Béla 1870. március 28 án született Nagykárolyban. Theologiai tanulmányait Szatmáron és Nagyváradon végezte s 1892. szeptember 4 én szentelték áldozópappá. Felszentelése után mint káplán működött első sorban Endrődön, *Grócz* Béla nagyprépost, akkor endrődi plebános vezetése alatt, azután Debrecenben, majd az ujvárosi plebánián ahol nagy szónoki képességeiért csakhamar nagyon népszerüvé lett. 1899 ben főreáliskolai hittanár lett s egész itteni működése alatt nagy hirlapiról munkásságot fejtett ki mint lapunk munkatársa. Ez időben a társadalmi mozgalmakban is tevékeny részt vett s a felléptével alkalmával első rangu szónoknak bizonyult, aki mindig magával tudta ragadni hallgatóit. Mindig rögtönzött beszédei tele voltak hatásos fordulatokkal s egy rendkivül szellemes ember ötletével, amik szónoklatait elragadókká tették. Mint tanárt növendékei rendkivül szerették. Nagy tevékenységet fejtett ki a Katholikus Legényegylet vezetésével is. — 1905 ben elnyerte a gyomai plebániát. Gyomán nagy társadalmi munkásságot fejtett ki, Békésvármegye közgyülésein és a megyei életben is tevékeny részt vett s nagy tekintély volt Békésmegyében is. 1914 ben a gyomai plebániát a váradszőllősivel cserélte fel s azóta itt folytatja nagyszabásu hitéleti és társadalmi munkásságát.

Az 1892-ben szeptember 4 én felszentelt egyházmegyei papok másik kiválója *Serly* Viktor, a nagyváradi óvónőképző igazgatója. Serly Viktor 1869 február 25 én született Nagykárolyban, theologiai tanulmányait Nagyváradon végezte. Felszenteltetése után az egyházmegye több exponált helyén működött mint káplán s kiváló papi működése, összeségben tiszta papi élete nagy tekintélyt szereztek neki mindenütt. Hosszabb ideig működött Békéscsabán, majd a Váradolasziban. Nogely István kanonok elhunytával megyés püspöke őt nevezte ki 1905 ben a nagyváradi óvónőképző igazgatójává s az Immaculata intézet lelkészévé. Mint pedagogus első rangu s az óvónőképzés terén szaktekintély. Egész életét folytonos szellemi munkában tölti s egyike az egyházmegye legképzettebb papjainak, akinek az egész egyházmegyében nagy tekintélye van.

A harmadik ezüstmisés: *Gál* István magyarcsékei esperes plébános, az egyházmegyei lelkészkedő papság kiváló tagja, aki egyike az egyházmegye legkedveltebb tagjainak, 1868 szeptember 1 én született Budapesten, theologiai tanulmányait Nagyváradon végezte. Felszenteltetése után hosszabb ideig káplán volt s 1902 ben nagyszalontai kanonok lett. 1904 ben lett magyarcsékei plébános s azóta a legnépszerübb vezére Magyarcsékának és az egész esperesi kerületnek. Puritán egyszerüségü ember, akit senki se hallott elégedetlenkedni, habár plébániája egyike a legsserényebb javadalmasításunknak az egész egyházmegyében. Nagy kiterjedésü plébániájának és esperesi kerületének ellátása és hivelnek lelki gondozása nagy fáradalmakkal jár, amiket a gondos lelkipásztor önfeláldozásával nagy buzgalommal lát el.

*

Lorber Bernáth modern gépekkel berendezett

ékszer és aranyáru készitő müterme

f. évi augusztus 1-én Nagy Sándor-u. 2. sz. a. megnyilt.

Pálffy Béla kedden d. e. 10 órakor Váradszállásán tartja esküvőjét, Sarly Viktor az Ismeretlen intézet bári képviselőjében, Gál István pedig Magyarcsékén a plébániai templomban.

Flandriában tovább tart az erős tüzérségi harc.

Berlin, szeptember 1. A nagyfőhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszíntér.

Rupprecht bajor trónörökös vezértábornagy hadcsoportja. Flandriában a Duennák ban és Ypernél tovább tartott az erős tüzérségi harc. Artoisban nyugodt nap után az este a La Bassee csatornától a Scarpe déli partjáig fellobbant a tüz.

A német trónörökös hadcsoportja. A Cheimi dos Dameson, a Hourtepine magasulatnál a franciák heves tüzérségi előkészités után nagy erőkkel támadtak. Az ellenség kezdetben elért térnyerességét ellentámadásaink visszaverték, egyes árokrészekért egész éjszaka elkeseredetten folyt a harc, számos fogoly maradt kezünkön. Az ellenség előretörését a Monte Hiveten és Dorbenitől délre nagy veszteségei mellett meghiusultak. Verdun előtt a nap folyamán nyugalom volt. Az esti órákban az egyes szakaszokon a tüzérségek tevékenysége ismét jelentékenyen fokozódott.

Albrecht württembergi herceg hadcsoportja. Bajor zászlóaljak egy vállalkozása a Rajna-Marne-i csatornánál teljes sikerrel járt. A franciák véres veszteségeiken kívül foglyokat veszitettek.

Foksani körül ujabb sikereket értünk el.

Keleti hadszíntér.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadcsoportja. A Dunánál különösen Illukt mellett, továbbá Szmorgonnál és Baranovicsinál a harci tevékenység tegnap a kedvezőtlen időjárás ellenére élénkebb volt a szokottnál. A Kovel-Lucki vasut vonalától északra felderitőink, aknavetőink és tüzérségünk jó hatását állapitották meg az ellenséges árkokban amelyekből foglyokat szállitottak be.

Tarnopolnál és Husyatinnál orosz portyázó különitményeket összecsapásokban elfogtunk.

Mackensen vezértábornagy hadcsoportja. A Foksanitól északnyugatra fekvő hegységben német csapatok a románokat kivetették egy szivósan védett magaslati állásából. Az első Szeretnél Maximeninél német és bolgár rohamosztagok betörtek az orosz állásokba, legyőrték az őrséget és nagyszámu foglyokkal tértek vissza.

Macedóniai front.

A Cserna hajlásban Paralovonál egy orosz zászlóalj támadást kezdett. Német csapatok visszaverték az ellenséget és foglyokat ejtettek.

A Dobropoljenél több szerb támadás a Vardartól nyugatra több francia előretörés a bolgárok állása előtt meghiusult.

Ludendorff, első főszállásmester.

Az Isonzónál nagyobb harcok nem voltak.

Ujabb repülőtámadás Trieszt ellen.

Keleti hadszíntér. *Budapest, szeptember* 1. (Hivatalos.) Foksanitól északra német csapatok ismét elragadtak az ellenségtől egy szivósan védelmezett magaslati állást. Husijatinnál és Tarnopolnál orosz vadász különitményeket visszavertünk.

Olasz hadszíntér. *Budapest, szeptember* 1. (Hivatalos.) Tegnap délelőtt az Isonzónál nagyobb harci tevékenységre nem került a sor. Délután Tolmein és a Wippach között sok helyen ismét fellángolt a csata. Kaltól északra Madoninel és Brihtofnál erős olasz támadásokat visszavertünk. A Monte San Gabrielle épugy, mint az előző napokban, most is elkeseredett küzdelmek szinhelye volt. Északról és nyugatról nyomultak az igen nagy számbeli fölényben levő támadók vitéz őrségünk ellen. A harc sulypontja a hegy északi részén volt. Minden dicséreten felülálló gyalogságunk többször ellentámadásba menve át, minden támadást felfogott. Görznél és a Wippach-völgyben az ellenség heves tüzérségi rajtaütéseit több elszigetelt előretörés követte, amelyeket mind simán visszavertünk. Görztől keletre rohamcsapatsink egy árokrész elfoglalása alkalmával 6 olasz tisztet, 140 főnyi legénységet és 4 géppuskát szállitottak be. Trieszt ismét az olasz repülőtámadásoknak célpontja volt. A püspöki palota megsérült.

A vezérkar főnöke.

48000 tonna elsülyesztése az angol partokon.

— Rose kapitány hőstette. —

Budapest, szeptember 1. (Saját tudósitónktól.) **A Wolff ügynökség jelenti: Tengeralattjáróink egyike Rose kapitány parancsnoksága alatt az angol partok körül elsülyesztett 7 gőzöst, összesen 48.000 regisztertonna tartalommal.**

Rose kapitány ugyanaz a tengerész tiszt, aki 1916 október havában Skóciát körülhajózva 17 nap alatt az amerikai Newyportba érkezett. Rose kapitány ugyanezt az utat most másodszor tette meg és a 48.000 tonna tartalmat utközben sülyesztett el.

Hajóelsülyesztések a Földközi-tengeren.

Budapest, szeptember 1. (Saját tudósitónktól.) Berlinből a Wolff ügynökség jelenti: Tengeralattjáróink és szövetségeseink tengeralattjárói a Földközi-tengeren ujból 12 gőzöst, 14 nagyobb és 10 kisebb vitorlást sülyesztettek el összesen 46 000 tonna tartalommal. Augusztus 22-én a Goló II. gyorsjáratu francia segédcirkálót is elsülyesztettük, amelyen 200 francia katona és több szerb tiszt volt. Négy szerb ezredest fogolyként beszállitottunk.

A finn országgyülés kimondta Finnország önállóságát.

Budapest, szeptember 1. (Saját tudósitónktól.) *Stockholmból jelentik: A finn országgyülés Helsingsforsban ma délelőtt egyhangu határozattal kimondta Finnország önállóságát és kiáltványt bocsátott ki, melyben felhivja a finn népet, hogy az ország függetlenségét fegyverrel is védje meg*

A pápa uj jegyzéke.

Budapest, szeptember 1. (Saját tudósitónktól.) Magdeburgból jelentik: A Stampa arról értesül, hogy a pápa Wilson válaszának kézhezvétele után ujabb jegyzéket fog a hadviselő felekhez intézni.

Az Isonzónál nem voltak nagyobb harcok.

Budapest, szeptember 1. (Saját tudósitónktól.) A sajtóhadiszállásról jelentik szeptember 1-én este: Az Isonzó mellől délután 2 óráig sehonnan sem jelentettek nagyobb harcokat.

A pápa békejavaslata.

A német külügyi államtitkár Károly királynál. — A középponti hatalmak nem adnak elutasító választ. — Anglia Wilson válaszáról.

Budapest, szeptember 1. (Saját tudósítónktól) Bécsből jelentik: Kühlmann német külügyi államtitkár ma reggel időérkezett. Délelőtt tanácskozást folytatott Czernin gróf külügyminiszterrel, akivel együtt Reichenauba utazott, hol kihallgatáson jelent meg Károly király előtt. Este a külügyi államtitkár visszatért Bécsbe, tiszteletére a német nagykövet estebédet adott. Az államtitkár még az éj folyamán visszautazott Berlinbe.

Budapest, szeptember 1. (Saját tudósítónktól.) Berlinből jelentik: Kühlmann bécsi látogatása összefüggésben van egyrészt a pápa jegyzékére adandó válasszal, másrészt a lengyel kérdéssel. Diplomáciai körökben hirlik, hogy a központi hatalmak külön külön fognak ugyan a pápa javaslatára válaszolni, de a két válasz alapelve azonos lesz. A válasz nem log elutasító lenni, de miután Amerika már elutasító választ adott, kétséges, hogy kiérnek e a jegyzék minden pontjára.

Budapest, szeptember 1. (Saját tudósítónktól.) Amsterdamból jelentik: Általánosságos sajtó Wilson válaszáról megállapitja, hogy az egy ujabb hadüzenet a német kormánynak és szinte azonos az antantnak a német békejavaslatra annak idején tett válaszával.

A *Courant* szerint a békejavaslat sorsára *Wilson* válasza nem mérvadó, sokkal fontosabb lesz a központi és antant hatalmak válasza.

Budapest, szept. 1. (Saját tudósítónktól.) Amsterdamból jelentik: Wilson válasza Angliában nagy lehangoltságot keltett. Cecil lord kijelentette, hogy a válasz nem egyeztethető össze az antant hatalmak gazdasági politikájával, amelyet a párisi konferencián állapitottak meg. Az antant jogosnak tartja, hogy ellenségei ellen mindenféle gazdasági fegyverrel harcoljon, mert ennél jobb fegyvert nem tud arra, hogy *Németország* megismerje politikájának ostobaságát és alantas voltát.

A színházi helyárak felemelése.

A főszámvevő és helyettesének nyilatkozata.

A közönség, és a színügyi bizottsági tagok jórésze abban a téves hitben van, hogy a színházi jegyek árának felemeléséből elő álló többlet mind az igazgató zsebébe vándorol. Felvilágositjuk, hogy a színháznál *nincs nyereség*, a várható jövedelmet a mindnyájuk által megvizsgált, elfogadott és okmányolt kiadások levonása után egységek szerint szétosztják. A primadonnának 60 egysége van, a komikusnak 40, a kardalosnak 20, tehát ha jól megy, kereshet 240 koronát havonta, e megélhet belőle, ha tud. Az igazgató is egységeket kap, azért is, hogy bajlódik a vezetéssel, azért is, hogy átengedi nagy pénzbe került díszletelt a nagy értéket képviselő könyvtárát. Ha emelik a helyárakat, emelkedik percentuálisan az egység is. Nem kell félni: a színésznek szebbre jut a megfelelő rész, azoknak, akik ma keresetlenek kapnak, mint békeidőben, erre klasszikus ezt a Bikáli Lajosé, akit a háború megkárositott.

Lehet e képzelni, hogy azalatt a termelő kereskedő, közvetitő, kofa, iparos, házaló, ügynök egymást tullicitálva verték fel az élelmiszerek, fűtőanyag, ruha, cipő árát, tehát drágitottak 100—600 százalékkal mindent, a színház maradjon a régiben? Azt a 20 százalékos áremelést, amelyet a háboru alatt két Erdélyi ast a háboru elején kellett volna körnie, amikor *készen volt egészen*. Az a 20 százalék csak visszaállitása volt a régi helyárnak. Szegeden 20—30 százalék az áremelés, az uj igazgató az ujabb 30 százalék nélkül bele se merni a színházba. Debrecenben is ujra emelték a helyárakat s nálunk is emelni kell, mert *kicsiny a szinház*.

A színészeknek pedig élni kell.

A kultura csak háboru után jön, az igazgató *nem talált egyetlen uj drámát vagy szinművet*, amit elő lehetne adni. Ma a szinház szórakozás, mulatságnarkotikum, luxusa. Akinek pénze rá pénze, az amugy is nézi meg, azok pedig akik most a szinházat — sajnos — kisárólag képesek látogatni, azok a helyárak mérsékelt emelését ugyancsak elbirják.

Arról volt szó, hogy a középosztály nem birja majd az uj helyárakat. A középosztály ma alig megy szinházba, részint, mert a háborus drágaság lelőrte, részint, mert a fixfizetésüek közé vetette sorsa, részint, mert hozzátartozóik körül egy vagy több a harctéren van s nincs kedvük szórakozni, mikor övéikért aggódnak. A középosztály helyzete egyébként javul fizetésemeléssel, további fizetésemelésekkel tovább kell javulni s igy méltányosnak fogja találni, hogy egy intézmény boldogulhasson helyáremeléssel. Mert nemcsak a tisztviselő fizet 500 koronát egy öltözet ruháért, a színész is, sőt sokkal többet, mert többször kell öltöznie.

Megkérdeztük ez ügyben a város főszámvevőjét, *Szücs Gézát* s ő ezeket mondotta:

— Engem kikűldöttek, hogy vizsgáljam meg a szinház számadását, a bevételt, kiadást s a jövedelem elosztását. *Az a véleményem, hogy a szinházi helyárak emelése jogosult, indokolt és szükséges.* Azt a percentet, amellyel emelni lehet a helyárakat, én fogom javasolni, itt *progresszív emelést szeretnék*, de nem mindent a páholyokra és zsöllyékre róni. A szinház elég terhet vett magára, tatarozást, villanyt, a viszonyok indokolják, hogy a társulat tagjainak jövedelme emeltessék.

Jelinek Géza t. főszámvevő hasonló véleményen van:

— En az állóhelyet, a karzat egy részét s a támlásszékek utolsó sorainak helyárát gyengébben emelném, mert itt megérzik az emelés. Különben: mert mindenki emelt, a szinház nem tarthat a régi helyáraknál. Pénz van bőven s a középosztályt nem kell féltení, talpra áll az majd egy kevés állami segitséggel mihamar.

A spanyol katonai miszszió Ravazdy Barnabáshoz.

Az orosz foglyok jótevője egy magyar ur.

Ravazdy Barnabás főhadnagy, a biharmegyei munkásbizottság előadója, a következő levelet kapta Bécsből:

Nagyrabecsült főhadnagy ur!

Hirtelen és indokolt elutazásunk miatt nem mondhattunk önnek, igen tisztelt uram, Istenhozzádot. Pedig szivünkből kivánkozik fel az a meleg szeretet, amelyet az ön által képviselt magyarság bennünk ébresztett. Láttuk behatő és titkos vizsgálatunk alatt, mily nemesen és szépen bánnak önök a hadifogságukba került oroszokkal, milyan nem megfelelők azok a hirek, amelyeket a fogolyháborokról terjesztenek és ön, nemeslelkü főhadnagy ur, mily gonddal, jósággal és emberiességgel intézi ezeknek az emberek nek ügyeit, ugy, mint egy nemes, dicsőséges nemzet fiajához illik, amely nemzetnek szivében megbocsátás és szeretet él a fogságba került foglyok iránt. Önben a foglyok pártfogóra és atyára leltek.

Szent István dicső nemzetének diszére válnak azok az urak, kik az emberi irgalmasságot és jóságot képviselik. Mi önt becsülni tanultuk otlétünk alatt, fogadja távolból is igaz tiszteletünk jelentését.

A spanyol katonai miszszió tagjai.

Mona Lisa fényképészeti műterem

Nagy Sándor-utca 4. szám.

A legszebb fényképek! **Rendes és pontos munka!**

Felvételek minden nap reggel 8 órától este fél 8-ig rosz idő esetén is. Vasár- és ünnepnap szintén egész nap

Honvédnap.

A Frontszinház Nagyváradon.

A Vörös-Keresztnagyváradi választmánya, más városok példáját követve, Katonai Otthon létesítését tervezi. A szép eszmét a nagyváradi 4. honvédezred és a pótzászlóalj tisztikara felkarolta a cél érdekében, valamint az ezred elesett hőseinek örvegyei és árvái javára a jövő szombaton és vasárnap, szeptember 8. és 9-én nagyszabású „Honvédnapot" rendez.

Különös érdekességet kölcsönöz az ünnepélyünk, hogy erre az alkalomra már megérkeztek Nagyváradra a *Frontszínház* tagjai, azok a derék 4-es honvédtisztek, akik az olasz front véres küzdelmei között is fáradságot nem ismerve, időt szakítottak, hogy a harc hevében kifáradt vitézeknek kedves, vidám pereket szerezzenek a legalább rövid időre feledtessék velük a küzdelem nehézségeit s ujult erőt és kedvet öntsenek belőjük a további harcokra.

A Honvédnap gazdag programjának jórészét a Frontszínház tagjainak előadása tölti be. Előadják azokat az érdekes jeleneteket, kisebb színdarabokat, amelyeket a frontok vitéz honvédei előtt játszottak.

A nagyszabású, két napra terjedő ünnepnek különleges, páratlan érdekességü látványossága lesz továbbá, hogy repülőgépek is lesznek az ünnepélyen, amelyekről virágot szórnak a közönségre.

Ezeken kivül még számtalan apróbb mulattató részletei is lesznek a ritka szép ünnepségnek, amik bizonyára feledhetetlenné teszik az ünnepélyt.

*

Tegnap délután az ünnepség dolgában nagy értekezlet volt, amelyen a tisztikar részletesen megbeszélte az ünnepély teljes programmját.

Ma, vasárnap délelőtt 11 órakor az ünnepély részleteinek megbeszélése céljából a városházán értekezlet lesz, amelyen szívesen látják azokat is, akik meghivót nem kaptak s érdeklődnek a hasznos célu nagyszabásu ünnepély iránt. A rendezőség kéri, hogy minél nagyobb számban jelenjenek meg az értekezleten.

A Petőfi-Társaság Nagyváradon.

Gyóni Géza emlékünnepe.

Nagyszerű eseménnyel vessi kezdetét az irodalmi élet szezonja Nagyváradon, a melyben természetesen vezető szerepet hivatott vinni a Szigligeti Társaság. Es az esemény, amely müvelt közönségünk körében bizonyára a legmelegebb rokonszenvvel találkozik: a Petőfi Társaság nagyváradi látogatása lesz, amelynek tervét már hirül adtuk olvasóinknak. Ebben az ügyben Sas Ede, a Szigligeti-Társaság elnöke levelet kapott Pakots Józseftől, a Petőfi Társaság titkárától, amely jelzi, hogy a szép tervet az ország és előkelő irodalmi társasága most meg akarja valósitani. A Szigligeti-Társaság természetesen örömmel üdvözli a tervet és maga részéről is mindent el fog követni, hogy az ünnepet minél emlékezetesebbé és méltóbbá tegye.

Annál érdekesebb és vonzóbb lesz a Petőfi Társaság az ünnepe, mert a Gyóni Géza emlékének kivánja szentelni, akinek tragikus sorsa minden érző szivet oly mélyen megrázott. A Petőfi Társaság most mozgalmat indit, hogy a magyar költő, magyar katona hamvait a messze hómező országából hazahozzák, hazai földben helyezzék nyugalomra s perzsi fölé emléket állitsanak. Ennek a gyönyörű, megszentelt célnak megvalósitása érdekében az ország legelőkelőbb városaiban a Petőfi Társaság irodalmi ünnepet rendez: a körutjának legelső állomása Nagyvárad lesz, ami szép és megtisztelő elismerését jelenti a Szigligeti Társaság részére, de elismerése Nagyvárad város müvelt közönségének is, a mely mindig első szokott lenni az ily nemes eszmék fölkarolásában. A Petőfi Társaság a nagyváradi siker pecsétjével akar elindulni — hisszük, hogy ez a siker náluk nem is fog elmaradni.

Mikor lehet felszólalni az élelmiszerjegyek üggében?

Tudatom a város közönségével, hogy a közélelmezési ügyosztály az 1918 augusztus hó 18-ig érvényes liszt, kenyérkönyvek és élelmiszerutalványok kiküldetési munkálatait befejezte és a postahivatal néhány napon belül azokat mindenkinek kézbesiteni fogja.

Az ügyosztály az egyes reklamációkat kerületenként és utcánként, valamint ezt-azt-esetre közhirré tett napokon fogja bevizsgálni. A bevizsgálási munkálatokat az Olaszi városrészben kezdi meg még pedig folyó hó 3-án hétfőn délelőtt 8 tól 12-ig és délután 3—6-ig s fogják tartozzanak mindazok, akik Árvaház, Alap, Akadémia, Bölcsőde, Bunyitai liget, Bajza utca, Balassa tér, Bánc, Bémer tér, Csengeri, Erdődi Emléktér, Erzsébet utca és Epres-kert, Fürdő, Ferenc, Fáskamra sor, Fázsa, Garibaldy, Gárdos, Hajdász, Háromrózsa, Hatvany, Imre Iványi Ödön, Kórház-, Kiss-, Keskeny-, Keresztes, Káptalan sor, Kálvária, Lajos, Lakatos, Lipót és Lukács György utcában.

Folyó hó 4-én, kedden, akik Mészáros-, Museum, Nagy Sándor-, Nagy, Nyomda, Patak, Pál, Páris, Perecsen-, Péter, Perei György-, Rákóczy-ut, Rittok Zigmond, Rét-, Rimanóczy-, Sas Ferenc, Schlauch-tér, Szent Anna, Szent János és Szélesutcában.

5-én szerdán, akik Szentpéteri-, Színház-, Szatarovszky-, Szilágyi Dezső, Szőlőtelep, Szigligeti-, Szamosi-, Szalárdi-, Temető, Tágiavető-, Tisza Kálmán-tér, Uri, Városliget, Varbóczy és Vizvezeték utcában laknak még pedig a közélelmezési ügyosztály Nagy-Teleki utca 3. sz. alatt levő épületének emeleti helyiségében.

Jelentkezhet mindenki, aki lisztutalványát kenyérkönyvre, vagy viszont kenyérkönyvét lisztutalványra beakarja cseréltei, — valamint azok, akik lisztutalványaikat és élelmiszerjegyeiket kevesebb személyre kiállitva kapták kézhez, avagy könyvet és élelmiszerutalványokat egyáltalában nem is kapnak.

Mindazon nagyváradi lakosok, akik az 1917 évi május 1-én, 2-án és 3-án történt népszámlálás alkalmával még Nagyváradon nem laktak és csak azóta költöztek be, igy tehát részükre az alkalommal liszt és élelmiszerutalvány nem kézbesittetett, kötelesek a következőket magukkal hozni és pedig hatósági bizonyitványt előbbi lakhelyéről, hogy onnan véglegesen elköltözött és ott hatósági ellátásban nem részesült, valamint Nagyvárad város bejelentő hivatalának igazolását, hogy családjuk hány tagból áll, ezen kivül a házatulajdonos igazolását, hogy házában tényleges állandó lakással bir.

Figyelmeztetek mindenkit, hogy a reklamálással csak az éljen, akinek Nagyváradon állandóan tartózkodó családtagjainak száma ténylegesen több, mint amennyire liszt és élelmiszer utalványait kérem volte, mert a hatóság a reklamálókat saját közegeivel a helyszinén fogja bevizsgálni és azok ellen, akik hamis adatokkal állnak elő, a kihágási eljárást meg fogja inditani.

Lukács Ödön s. k.,
polgármesterhelyettes.

Hirek

Hazafias ünnepély Biharfüreden.

A keleti Kárpátok egyik gyöngye feltétlenül Biharfüred, a Bihar hegység tündérkertje, paradicsoma. Hány sóvárgó tekintet vesszen el e paradicsom kékjében a távolból, egyoldalu munkában, a perzselő afrikai hőségben kifáradt szervekre üdülést kereső emberek ezrei! A mindenre kiható világháboru borzalmai elhagyatottá, lakatlanná tették ezt az Istentől az emberek gyógyitására teremtett kiváló helyet is, dacára, hogy *Radu* Demeter püspök még a jelen nehéz körülmények között sem feledkezik meg arról, hogy ezt a klimatikus gyógyhelyet még a háborus viszonyok között is egy lépéssel előbbre vigye. Aug. 26-án egy mélyrehatóan hasznos ünnepélynek voltak részesei a Biharfüreden üdülők. Ugyanis az u. n. „vasúdi forrás" közelében az ott működő iparos müszaki osztag katonái egy remek kőkeresztet készitettek „Az elesett hősök emlékére 1914" felirattal. Ennek ünnepélyes felavatása volt a jelzett napon. Ezt megelőzőleg Radu Demeter püspök és rokonai jelenlétében Radu Jakab vikárius szentmisét mondott, melyen Szabó János müszaki hadnagy vezetése alatt az összes müszaki katonák résztvettek. Templomi lobogók alatt vonult ki a közönség a patak viséből kiemelkedő mesterségesen felállitott emlékkereszthez. Az egyházi szertartás után dr Pap Jenő püspöki titkár magyarországi, először magyar után román nyelven elmondott beszédben méltatta az emlék jelentőségét, szárnyalóan eltelte mindkét nyelven a királyt és a hazát, melyre a jelenvoltak messzehangzó éljenzésében törtek ki. A kereszt mindenha ékessége lesz a bájos Biharfürednek. *K.*

* **Lábán Lajos elnök itthon.** — *Lábán* Lajos dr táblai elnök tegnap szabadságáról hazaérkezett s ma elfoglalta hivatalát.

* **A megyéspüspök papjaiért.** Gróf *Széchényi* Miklós megyéspüspök 15 nem lelkészkedő egyházmegyei papot, főképen paptanárokat látott el ruhasegélylyel egyenkint 500 korona összegben. A lelkészkedő papságnak csekélyebb javadalmazásu tagjait az állam látta el nemrég ruhasegélylyel s most ebben részesitette a megyéspüspök azokat is, akik abból az állami segélyből nem részesültek. Dr *Némethy* Gyula th. kanonok, theologiai tanárral élén küldöttség tiszteleget tegnap a megyéspüspöknél, hogy megköszönje a segitséget, melyben a főpásztor papjait részesitette.

* **Vasárnap a templomokban.** Ma Vasárnap, a székesegyházban és a plebánia templomokban az isteni tiszteletek a következő sorrendben tartatnak: A székesegyházban reggel 7 órakor szentbeszéd és szentmise, délelőtt 9 órakor ünepélyes szentmise, délelőtt negyed 12 órakor csendesmise; délután 3 órakor vecsernye, — a *várad-olaszi* plebánia templomban: reggel 7 órakor, 8 órakor szentmise, délelőtt 9 órakor ünnepélyes szentmise és szentbeszéd, délelőtt fél 12 órakor szentmise; délután 3 órakor litánia, este fél 7 órakor szentbeszéd és háborus ájtatosság; — a *Szent László* templomban: reggel 7 órakor csendesmise, délelőtt 9 órakor szentbeszéd és ünnepi szentmise; 11 órakor szentmise; — délután 3 órakor litánia, este 6 órakor háborus ájtatosság; — a *váradvelencei* plebánia templomban: reggel 7 órakor szentmise, reggel 9 órakor ünnepi szentmise és szentbeszéd; este 6 órakor prédikáció és háborus ájtatosság. — *A kapucinus atyák* templomában: reggel 7 órakor csendesmise, délelőtt 10 órakor énekesmise, délután 4 órakor litánia és szentbeszéd.

* **Dr Ferdényi Kálmán kitüntetése.** Dr *Ferdényi* Kálmán tábori lelkészt, a nagyváradi theologiai főiskola tanárát Ferenc Szalvátor főherceg, a Vörös Kereszt II od osztályu díszjelvényével, a badicskit ménnyel tüntette ki. Dr *Ferdényi* Kálmán a háboru kezdete óta teljesit katonai szolgálatot a kiváló működéséért ez a harmadik kitüntetése.

* **Párthöri kompromisszum a választójog ügyében.** Budapestről jelentik: A 8 Órai Ujság jelenti, hogy Wekerle miniszterelnök a választójog kérdésében párthöri kompromisszumot keres. Remélhető, hogy a megegyezés sikerülni fog. Az ellentétek most leginkább a Károly keresztesek választójoga körül élesedtek ki. Grecsák igazságügyminiszter levelet intézett Vázsonyi Vilmoshoz, melyben kijelenti, hogy a választó jogi törvény megalkotása után át fogja helyét adni Vázsonyinak.

* **Dr Kovács Lajos Nagyváradon.** Dr *Kovács* Lajos, a főgimnáziam uj igazgatója tegnap este érkezett Nagyvárosra. A pályaudvaron *Kertész* Mikes vezetésével a főgimnázium tanárai fogadták az uj igazgatót, a ki hivatalát holnap, hétfőn foglalja el.

* **Népegészségi országos nagygyülés.** Az ország legrégebbi orvosi testülete: a budapesti orvosegyesület az év őszén Népegészségi Országos Nagygyülést rendez. A három napra terjedő nagygyülés gazdag programmja felöleli a népegészségnek ez idő szerint legaktuálisabb kérdéseit a előadókként az ország legkiválóbb orvostanárai, a legnevesebb fővárosi és vidéki orvosok. A programmba felvan vévo: az állam feladata a közegészségügy terén, a népélelmezés, a városok egészségügye, a kórház és lakásügy, a népesedés, az anya és csecsemővédelem, a gyermekvédelem stb. fontos kérdések. A nagygyülést október 25 én délután 6 órakor nyitják meg a 26., 27. és 28 án tart. Meghivták az országos nagygyülésre Nagyvárad városát is a hir szerint *Rimler* Károly polgármester, dr *Mayer* László főorvos és dr *Orosz* Menyhért vesznek részt a város részéről a gyülésen.

* **Ures a házassági hirdető tábla.** Ez év októberében lesz 22 éve, hogy felállitották az állami anyakönyvi hivatalokat az országban. A nagyváradi anyakönyvi hivatal folyosóján kifüggesztett házassági hirdető táblán azóta ezer és ezer házasulandó pár kihirdetése volt kifüggesztve. — Nem egyszer annyi volt a házasulandók száma, hogy a három hatalmas nagy táblán nem férlek a kihirdetendők lapjai, de az aránylag hosszu idő alatt még soha nem voltak üresek a táblák. Pár nap óta azonban ninos egy házassági hirdetés sem a táblákon. Es azonban nem jelenti azt, mintha egyáltalában mostanában nem kötnének házasságot Nagyváradon a *Kelepetz* Dezső anyakönyvvezetőnek nem volna dolga, csak nagyon megcsappant a házasulandók száma pár nap óta és a hozzátartozó pár hóten is csak a hirdetés alóli felmentéssel kelnek egybe. A kihirdetések elmaradásának sok esetben az is oka, hogy a harctérről rövid szabadságra hazajött katonák vesznek igénybe a kihirdetések alóli felmentést.

* **Elépitelés.** *Sártory* László a brone, a kis és nagy ezüst éremmel kitüntetett 37 ik gyalogezredbeli sárgát, aki a polgári életben a Leszámitoló Bank rokonszenves pénztárnoka — hadnaggyá léptették elő.

* **Géczy Géza meghalt.** Garamszeghi *Géczy* Géza lst. szert. kápolnai uradalmi főmérnök tegnap délután fél 3 órakor rövid szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után életének 64 ik, boldog házasságának 32 ik évében meghalt. Temetése a hó 3 án, holnap délelőtt háromnegyed 10 órakor lesz a Kórház utca 6. sz. gyászházból a a váradolaszi plébánia templomban tartandó gyászmise után helyezik végső nyugalomra az olaszi temetőben. Géczy Géza majdnem három évtizeden keresztül volt vezetője a kápolnai uradalom műszaki birtokának s az uradalom gazdasági fellendítésében előkelő szerepe volt. Hosszu szolgálata alatt csendes, de intenziv munkát folytatott, visszavonultan élt egyedül munkakörének és családjának élve, de kiváló szakképzettsége és előkelő müveltsége általánosan tiszteletet szereztak neki a város társadalmában. Özvegye és hat gyermeke gyászolja. A család a következő gyászjelentést adta ki:

"Alólirottak legmélyebb fájdalommal tudatjuk, hogy a felejthetetlen szerelett jó férj, legjobb édesapa, testvér, sógor, rokon garamszeghi *Géczy* Géza lst. szert. kápolnai uradalmi főmérnök folyó hó 1-én délután fél 3 órakor rövid szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után életének 64 ik, boldog házasságának 32 ik évében az Urban csendesen elszenderült. Drága halottunk kihült testeme e hó 3 án délelőtt háromnegyed 10 órakor fog Nagyváradon, Kórház utca 6 szám alatti lerő gyászházban a róm. katholikus egyház szertartása szerint beszenteltetni és a nagyvárad olaszi róm. katholikus plébánia templomban az ünnyét lelki üdvéért bemutatandó engesztelő szentmise után az olaszi temetőben örök nyugalomra helyeztetni.

* **Beszerzési előleg a városi tisztviselőknek.** A városi tisztviselőknek tegnap örömhirt hozott a posta, megérkezett a belügyminisztériből a leirat a tisztviselők beszerzési előlegére vonatkozólag. A leiratot azonnal kiosztották a számvevőségnek, hogy számitsa ki, mily összeg jár beszerzési előlegképen az egyes tisztviselőknek. Jóllehet, hogy a beszerzési előlegül 12 havi részletben a tisztviselőknek vissza kell fizetni, de mégis jótétemény különösen a családos szegény tisztviselőkre, ha most, még őszében pár száz korona elléghez jut, amiből a télire való tüzifát, élelmiszereket beszerezhet. Ez az előnyük azonban csak ugy lesz meg a városi tisztviselőknek, ha nem hagyják halasztják a dolog elintézését a városházán, mert ha csak az ősz végén jutnak az elléghez a tisztviselők, mikor már nem tudják, vagy csak nagyon drágán beszerezni szükségletüket, nem érik el a valódi célt a nem lesz segitve rajtuk.

* **Közegészségellenes állapotok a piacon.** Valamikor, a háboru előtt szokásban volt a város tisztán tartani a Szent László-teret; minden nap felsöpörték a teret és eltakarították a vásárból ott maradt szemetet, sőt a hentesek, mészárosok és borivógők árnyéki helyét viszik és ólmos kutéskel fertőzik. A viharok, a nehéz munka viszonyok, szóval a háboru állapotok gátolják a Szent László tér tisztántartását s csak éppen a minimális tisztaság fenntartására szorítkoznak a város. Es fájdalom nyitik másik borivógót, hogy a előirt szabályt figyelmen kivül hagyva, vértocsával, csontmaradványokkal, hus hulladékokat hagy ott szanálva, a lehuzott, vérrel friss bőrket az aszfaltra dobálja. Tegnap végre a rendőrség erélyesen felkapott az illetőkkel szemben s most már bizonyára meg fog szünni a közegészségellenes állapot.

* **Nyári ruha télen — téli ruha nyáron.** Végére érünk időszerü a nyárnak, tehát elkövetkezett volna az ideje a többek közöli annak is, hogy a városi szolgák megkapják a rizsükre járó *nyári* ruhásatot. Nagyvárad város tanácsa szerencsére következetes s mint az előbbi években most is elégnek tartja, ha majd a tél beállával osztja ki a szegény szolgáknak ruhajárandóságát s majd ha köszönt a jövő évi kánikula, csak sor kerül talán az ez évi téli ruhákra is. Pedig megjegyezhetnő a tanács, hogy még nem illik a városhoz, hogy ezek a kis szolgák rongyos ruhában járjanak. Tessék csak megnézni a ruhájukat, hogy néznek ki. Még inkább nem illik a városhoz, hogy ezeknek a legszegényebb szolgáknak jogos járandóságát, amely rizsüre épen olyan jogos dolog, mint a fizetésük, elvonja. Itt nem ajándékról van szó, amely a tanács kegyétől függ, hanem szabályszerü illetményről, mert a kinevezésnéi az alkalmazásszerü fizetés mellett a téli és nyári ruha mint természetbeni járandóság van részükre biztositva.

* **Zeneiskolai beiratás.** Blaj emá Gazó Adél zeneiskolájában (orsz m k zene k. elők. tanf.) a beiratások az 1917/918 tanévre ugy az ének, mint zongora és hegedü tanszakra f. é. szeptember 3 tól 7 ig a tanintézet helyiségében (Rákóczi ut 12. III em. 20) naponként d. e. 10—1 ig, d. u. 3—6-ig eszközöltetnek. Telefon 1515.

* **Egy** harmadik polgári osztályu kis leányom mellé keresek vidékre okleveles tanitónőt. Cimem megtudható a kiadóhivatalban.

* **Most az ideje** a szőrmék festésének, csipkefüggönyök tisztitásának, mintautáni festés, férfi- és női ruhák tisztitása, gyászesetben ruhák elsőrendü kivitelben festetnek Haltenberger Vilmos kelmefestő és vegytisztitó gyárában Nagyváradon.

* **Nagy terjedelmü házhelyek eladó.** Bonyitay ligetsoron hosszu főfronttal biró palotának, esetleg nagy üzemnek alkalmas gyönyörü *saroktelek* eladó. Értekezhetni Szent János utca 78.

* **Üzlet megnyitás.** Hadbavonulásom miatt két évig zárva tartott fehérneműi és uridivat üzletemet megnyitottam. Pfaff Kálmán, Rákóczi-ut. 3. Telefon 1559.

* **A hadsegitési és népjóléti célokat szolgáló uj nyereménykötvények jegyzése.** A közgazdasági irodalom régen elfogadta a tételt, hogy „a nyereménykötvény a modern játékszenvedély biztosító szelepe." És éppen a *Magyar Szent Korona Országainak Vörös Kereszt Egylete* által most kibocsátandó, hadsegitési és népjóléti célokat szolgáló uj nyereménykölcsönre vonatkozó törvényjavaslat indokolásában találóan hangsulyozhatta Gratz Gusztáv dr. pénzügyminister, hogy „hasznos dolgot cselekszünk," ha a játékszenvedélyt „hadsegitési és népjóléti célokra használjuk ki." Hogy egy axiómával éljünk, „a játékszenvedély nemesitésére" kell törekednünk. Ha már számolni kell a szenvedéllyel, igyekezzünk kell azt a köz javára helyes mederbe terelni. Az 1917. évi XII. t. c. alapján a Magyar Szent Korona Országainak Vörös Keresztegylete által kibocsátott *1,200.000 darab egyenként 40 korona névértékü és 80 koronával törlesztésre kerülő nyereménykötvényből álló kölcsön készpénzeredménye hadsegitési és népjóléti célokra szolgál*: a Vörös Kereszten kivül a hadigondozás céljaira az Országos Hadigondozó Hivatalnak, a rokkant honvédtisztek, tisztiözvegyek és árvák segélyezésére létesitett „Szurmay Sándor alap" gyarapitására a m. kir. Honvédelmi Miniszternek, valamint az ipsri és kereskedelmi alkalmazottaknak a tüdővész elleni védekezésre létesitendő intézmények céljaira az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztositó Pénztárnak, az általa létesitendő kórházépitési és felszerelési költségeire a Budapesti Poliklinika Egyesületnek, végül alapitványszerüen kezelendő összeg formájában a Magyar Közmüvelődési Egyesületeknek rendelkezésére bocsátatik. A lapunk mai számában közölt prospektus részletező felvilágositást nyujt az uj és hasznos nyereménykötvény jegyzésének módjáról, a *tizenegyezer egy-egymillió koronás tizenkilencezer félmillió koronás és többször százezer koronás, évek hosszu során át rendszeresen kifizetendő nyeremények* hosszu sorozatáról; jelzi továbbá, hogy *az aláirási határidő 1917. szeptember 10—15. közt* lesz, közli a jegyzési helyeket, majd végül bejelenti, hogy minden a sorsolási terv biztositására szolgáló alap a *m. kir. pénzügyminister ur* az 1917. évi XII. t. c. 2 § ában nyert felhatalmazás alapján *az állam nevében feltétlen kötelezettséget vállalt a sorsolási terv szerint való nyereményösszegek kifizetésére*. Az összes nyereménykötvények a sorsolási időtartam utolsó évében a névérték kétszeresével, vagyis 80 koronával kerülnek beváltásra.

Jobb szobaleány

éves bizonyitvánnyal, csakis urihelyekről keresletik. Havifizetés 150 korona koszt nélkül és mellékjövedelem. Rákóczi-ut 5. szám.

* **Lakást keres** csikmegyei polgármester főgimn. VII. o. t. jó előmenetelü szekely fiu, aki a lakás dijában instruktora lenne intelligens családnál gimn. fának az 1917/18. tanévre. Cim a kiadóban.

* **Fischer Ervin** féle zeneiskolában a beiratkozások szeptember hó 1-én kezdődnek, naponta d. e. 9—12-ig, d. u. 4—6-ig eszközölhetők. Szalárdi u. 2. sz. Telefon 14 74. Csakis államilag képesitett tanerők.

* **140-es cukorka,** csokoládé áru, likőrök, konyak, törkölypálinka, szilvorium, seprő, rumok, borok, gyümölcsbor (½ klgr. üvegekben) nagyban és kissinyben kapható ASZÓDI MIHÁLY Kossuth-utca Sas palota.

* **Iskolai idényre** egy-két tanulófiut ellátásra felvennének. Cim a kiadóban.

SZINHÁZ.

Heti müsor:

Csütörtök: Csárdáskirályné. (Megnyitó előadás.)

Péntek: Traviata. (Kovács Margit bemutatkozásra.)

Szombaton: Szablonok elrablása. (Vámos Gizi, Szabó Gyula és Váradi Lajos bemutatkozása.)

Vasárnap délután: Iglói diákok.

Vasárnap este: Vingerkák (Horvai Mariska bemutatkozása.)

A szinitársulat, mint azt már emlitettük, e hó 6-án, csütörtökön tartja meg szezonnyitó előadását, amely alkalommal a mult idény egyik utolérhetlen slágere: a Csárdáskirályné kerül szinre.

URÁNIA mozgószinház

Vasárnap

Uj müsor.

Az előadások vasárnap d. u. 3 órakor, hétköznap 5 órakor kezdődnek.

TANÜGY.

A kir. kat. tanitóképző intézetben a javító osztály és osztálygépantó vizsgálatokat szeptember 11-én reggel 8 órakor tartjuk meg. Az I. évfolyamra jelentkezők orvosi vizsgálatát szept. 12-én d. e. 10 órakor tartjuk el, a mára rögtön lesz a beiratkozás. A II—IV. évfolyamra az előző évi bizonyitvány alapján szept. 13-án d. e. 8—12-ig, d. u. 3—5-ig lesznek a beiratások; szept. 14-én reggel 8 órakor „Veni Sancte" és a tanév ünnepélyes megnyitása. Magánvizsgálat irásbeli része szept. 10-én, szóbeli része szept. 11-én lesz. A gyakorlóiskola növendékeinek beiratása szeptember 13-án lesz. *Az igazgatóság.*

Az Orsolya-rend gyakorló iskolája. A nagyváradi róm. katholikus tanitónőképzővel kapcsolatos gyakorló iskolának I—VI. osztályába való beirásokat az 1917—18-ik iskolai évre szeptember 4-én délelőtt 8—12-ig, délután 3—5 óráig vagyok az intézet igazgatója és a gyakorló iskola vezetője. Mivel a létszám mind a hat osztályban meg van szabva, azért csak korlátolt számban vehetők fel jóravaló elemi iskolás leánykák. Közli az *igazgatóság.*

Hirdetmény.

A pénzügyi felmérést és Biharvármegye törvényhatósági tisztviselők beosztását szövetkezete **folyó évi szeptember hó 9-én** délután fél 5 órakor a pénzügyi palota tanácstermében

rendkivüli közgyülést

tart, melyre a szövetkezet tagjait tisztelettel meghivja.

Tárgy:

1. Az alapszabályok 27. §-ának megváltoztatása és 5 igazgató megválasztása.
2. Egyéb indítványok.

A tagok kérjük teljes számban megjelennünk, hogy a közgyülés határozatképes legyen.

Igazgatóság.

VIGADÓ mozgószinház

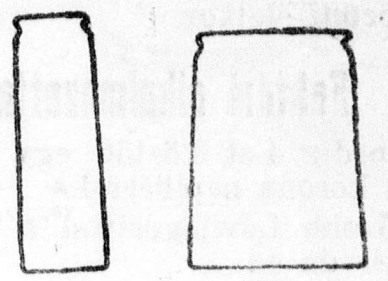
Vasárnap

Szenzációs uj müsor.

Az előadások vasárnap d. u. 5 órakor, hétköznap 5 órakor kezdődnek.

NYILTTÉR.

HETI ÁRJEGYZÉK.



II. 9/10 VI. 1

Befőttes. Uborkásüveg. Befőzéshez hólyagpapir. Porcellán edények leszállitott olcsó árakban.

PORCELLAN MOZSAR, ÜTOVEL	6·—
Mély és lapos tányér finom porcellán	—·70
Csemegés kis » »	—·40
Tésztástál 6 személyre » »	8·—
Sültestál 6 személyre » »	8·—
Főzelékestál 6 személyre » »	8·—
Salátástál 6 személyre » »	8·—
Levesesfazék 6 személyre » »	4·—
Mártásos csésze 6 szem. » »	1·—
Sótartó fogvájós 6 szem. » »	1·20
Vizes kancsó 6 személyre » »	8·—
Vizeskészlet szines finom festéssel	4·—
Boroskészlet szines » »	4·—
Söröskészlet szines » »	4·—
Likőröskészlet szines » »	4·—
Befőtteskészlet kristály fehér	4·—
Majolika cukortartó diszes	4·—
Majolika vizeskancsó szines	4·—
Feketés gyermek készlet	8·—
Kávés gyermek készlet	8·—
Majolika állvány szines	6·—
Teáskészlet szines aranyozással	10·—
Kávéskészlet szines aranyozással	10·—
Feketés készlet szines aranyozással	12·—
Mosdókészlet szines roccoco	12·—
Majolika fali sótartó szines	8·—
Majolika füszertartó nagy	3·—
Majolika füszertartó kicsi	1·—
Porcellán fehér teáskanna	2·—
Porcellán fehér kávéskanna	2·—
Porcellán fehér teáscsésze	—·80
Porcellán fehér kávéscsésze	—·80
Porcellán fehér gyümölcstányér	—·30
Ebédlőkészlet felszerelve, sz. aranyozással	50·—

Konyha berendezési főzőedények. Evőeszközök. Lámpaáruk. Tükrök. Képkeretezés. :: Ablak üvegezés. ::

Áraink viszonteladóknak is érvényesek.

KOMLÓS TESTVÉREK

üveg, porcellán lámpa és táblaüveg nagykereskedés.

Nagyvárad, Zöldfa-u. 13. sz. Telefonszám 372.

Főszerkesztő: Dr. KRÜGER ALADÁR | Felelős szerkesztő: DR. PAPP KÁROLY

A cs. és kir. 70. gyalogezred pótzászlóalja 1917. szeptember 1-étől **női** segéderőket felvesz.

I. II. oszt. irodai alkalmazottakat

120 korona törzsfizetéssel,
40 „ háborus pótlékkal

tehát 160 korona összfizetéssel, még pedig 4-et a segédtiszti, 3-at a gazdasági iroda részére.

Feltétel: a német nyelv birása szóban és irásban, valamint 16—40 év közötti életkor.

2. Raktári alkalmazottakat

még pedig 4-et, köztük egy varrónőt 3 korona napibérrel.

Bővebb felvilágositást a segédtiszti iroda ad.

TÜZIFA

Waggon tételben, méter számra és felvágva kapható

JENEI M. CÉGNÉL

Szarvas-sor 27. Stern palota.
Telefonszám 10—13.

Megrendeléseket felvesz

BÁNYAI JÓZSEFNÉ

Sztaroveszky-u. 2. Nagybidfő.
Telefonszám 14—55.

Eladó

kedvező fizetési feltételek mellett a Várkapu-utca 4. és 6. számu, a Szent János-utca 30. számu, a Széles-utca 1. számu, mely közvetlen a 3. vasbid szomszédságában van, valamint a Vizvezeték-utca 54. számu ház. Értekezhetni lehet a Nagyváradi Kereskedelmi és Forgalmibanknál Rimanóczy-utca 6. sz. alatt.

Betüszedő tanulónak fiu és berakó tanulónak leány fizetéssel felvétetik

a Szent László-nyomda R.-t.-nál.

Biharvármegye központi főszolgabirójától.

1081. sz. 1917.

Pályázati hirdetmény.

Biharmegye központi járásához tartozó **Mezőtelegd** körjegyzőségnél elhalálozás folytán üresedésbe jött I. és esetleg üresedésbe jövő II-od **segédjegyzői** állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Felhivom mindazokat, akik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1883. évi I. t-c. 6. §-a — illetve az 1900. évi XX. t.-c. 3. §-ában előirt képesitéseket igazoló okmányaikkal felszerelt kérvényeiket hozzám f. évszeptember hó 5. napjáig nyujtsák be, annál is inkább, mert a később beadott kérvényeket figyelembe nem veszem.

A választást **f. évi szeptember hó 6-ik napján d. u. 3 órakor** fogom megtartani a mezőtelegdi körjegyzőség hivatalos helyiségében.

Mindkét segédjegyzői állás javadalmazása évi 1400—1400 korona s az I-ső segédjegyzőnek természetbeni lakás.

Nagyvárad, 1917. augusztus 15.

Nagy Márton,
központi főszolgabiró

Vas és rézágyak

afrik és lószőrmatracok, **amerikai és sodronyágybetétek**: összehajtós ágyak eredeti gyári árakon kaphatók

Tátray Sándor

r.-t-nál Körös-utca 11.

Telefon szám: 558.

Erzsébetligeten lévő 4 uj földszintes házban egy és kétszobás lakások azonnal és nov. 1-re.

kiadók.

Értekezni lehet a 3-ik épületben lakó házmesternél, vagy INCZE irodában Bémer-tér 3. sz. alatt.

Árverési hirdetmény.

Közhirré tesszük, hogy Szentjobbon 150 hl. egyszer lehuzott s Micskén 104 hl. lehuzatlan, 1916. évi termésü bort, Herz József margittai lakos kárára és veszélyére, nyilvános árverésen eladunk. Arverési feltételek:

Az árverés Szentjobbon 1917. szeptember 3-án, délután 5 órakor, Mészáros Istvánnak a Nagyhegyen levő pincéjénél, Micskén pedig másnap, azaz 1917. szeptember 4-én, délután 6 órakor, Zöld Gábornak lakásán kezdődik s az ott közlendő helyeken, ott folytattatik, ahol az árverés alá kerülő bor van. A bort a legtöbbet igérőnek adjuk el, azonnali készpénz fizetés ellenében. A bort azonnal át kell venni és a vevő saját hordójába átüriteni. Az árverés kir. közjegyző jelenlétében fog megtartatni.

Kelt Székelyhidon, 1917. aug. 29.

Salamon Léviné és Klein Mórné
szentjobbi lakosok.

IZSÁK LIDIA

Divatszalon

NAGYVÁRAD,
Nagy Sándor-u. 1.
Park-szálloda épületében.

Interurbán telefon: 11—53 szám.



A Szigligeti-szinház művésznőinek egyedüli fűzőszállitója. Tisztitásokat és átalakitásokat elvállalunk. Fűzők mérték után a legrövidebb idő alatt elkészitetnek.

Telefon 1404. Utcai helyiség

MOCSÁRY SÁNDOR

Épület- és diszmü bádogos, vizvezeték és villanyszerelő.

Nagy-Várad, Zöldfa-utcza.
Zöldfa-épület.

Villanymotor, irógépek, kerékpárok, ellenőrző kasszák és gramafonok szakszerü javitása és állandó jókarban tartása. Bronzmüves, lakatos és müszerész munkák elfogadtatnak.

Mindenféle vidéki megrendeléseket azonnal szállitunk.
Telephon 92. sz.

Széltől, hidegtől
kifujt
vörös arcra és kézre
továbbá szeplő, mitteszer
és pattanások ellen
legjobb szer az

Alabástrom Créme,

mert a legtisztább és legjobb anyagokból van összeállitva, minőségre és hatásaira nézve felülmulja az összes forgalomban levő készitményeket. Kétféle minőség van nappali és esteli használatra.

1 tégely ára 2 kor. 50 fill.

EMIR-arcmosó

Törvényesen védve!

Legtökéletesebb szert bőrhámlás és sömör, továbbá izzadó, fényes, zsiros (miteres) atkás arcra naponta, ahányszor szükséges, gyapotra öntött folyadékkal megtöröljük. Az arc rögtön csodás szép lesz, mintha valami mesés lehelet finomságu harmattal volna bevonva. Az atkák pár nap alatt elmulnak. Teljesen ártalmatlan készitmény. Óvakodjunk értéktelen utánzatoktól!

Ára üvegenként 2 K.

Ezen szerek kaphatók;

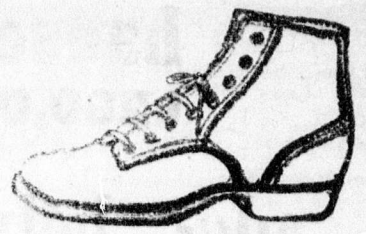
NÉMETH PÁL

„Arany Kereszt"
gyógyszertárában.

Nagyvárad, Szent László-tér.
(Városháza mellett.)

FATALPU CIPŐGYÁR

HAAS LIPÓT,

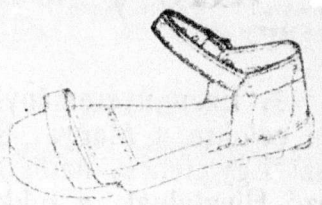


Fatalpu cipők:

	25–28,	29–35,	36–39,	40–46.
Borju bőr	13·40,	15·80,	18·10,	22·20.
Ia Hasitott bőr	15·80,	18·70,	20·50,	25·70.
Lóbox és tehénbox	17·—,	20·50,	22·80,	27·50.

Fatalpu szandálok:

24—25,	26—28,	29—31,	32—35.
4·—,	4·10,	4·40,	4·90,
36—37,	38—40,	41—43,	44—46,
5·—,	5·50,	6·—,	6·10.



Lábujjszij oldalszegzés nélkül **törvényileg védett megerősitéssel.**

Gyárak, bányák, mezőgazdaságok, gyermekmenhelyek, intézetek és egyesületek engedményben részesülnek.

Nagyvárad, Rákóczi-ut 5. sz. Telefonszám 4-63.

Megnyilt az uj
szűcs és szőrmeáru üzlet
Rimanóczy-u. 2. Kolozsvári-palota

Raktáron tart elsőrendü szőrmeküléglegességeket, mindeu e szakba vágó munkálatokat szakszerüen elkészit El fogad átalakitásokat és javitásokat

LEICHNER JÓZSEF
külföldön képesitett szűcsmester.

Telefon Telefon

Nagyteleky és Arany János-u. sarkán lévő házban egy szobás konyhából álló lakás a souterrainban november 1-re

kiadó.

Értekezni lehet INCZE irodában.

Vizvezeték-utcán szép kilátással egy családnak való ház eladó.
Felvilágositást ad:
Dr. Imrik Gusztáv ügyvéd
Sal Ferenc-u. 15. Telefon 416.

Olcsón vàllalok!

kőmüves, ács és cserepező munkát, ugy helyben mint vidéken.

Staharóczky József
Damjanich utca 16. sz.

Merza Kálmán

nyerges és szijgyártó Nagyvárad, Rákóczi-ut 19. szám.

Telefon: 3—65 Telefon: 3—65

Tiszti nyereg és szijazat, kocsiző és igás szerszámok, kocsiülés, lábvédők és szerszámlakkok raktára.

Vizvezeték és mübádogos munkákat készit, javitásokat jutányosan eszközöl

Fey Rezső örökösei

Szent János-u. 22.
Telefon 532.

PROSPEKTUS.

Az 1917. évi XII. t.-c. alapján

A Magyar Szent Korona Országainak Vörös-Kereszt Egylete

által kibocsátott

hadsegitési és népjóléti célokat szolgáló

1.200,000 darab, egyenkint **40** korona névértékü és **80** koronával törlesztésre kerülő

adó-, bélyeg- és illetékmentes nyereménykötvényt

bocsátunk aláirásra.

1. Ezen nyereménykölcsön készpénzeredménye hadsegitési célokra a Magyar Szent Korona Országainak Vörös-Kereszt Egyletének, hadigondozás céljaira az Országos Hadigondozó Hivatalnak, a rokkant honvédtisztek, tiszti özvegyek és árvák segélyezésére létesitett „Szurmay Sándor-alap“ gyarapitására a m. kir. honvédelmi miniszternek, az ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak a tüdővész elleni védelmére létesitendő intézmények céljaira az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztositó Pénztárnak, az általa létesitendő kórház épitési és felszerelési költségeire a Budapesti Poliklinika Egyesületnek, végül alapitványszerüen kezelendő összeg formájában a Magyar Közmüvelődési Egyesületeknek rendelkezésére bocsáttatik.

2. Miután a sorsolási terv biztositására szolgáló alap a m. kir. központi állampénztárnál készpénzben befizettetett, a m. kir. Pénzügyminiszter ur az 1917 évi XII. t.-c. 2. §-ában nyert felhatalmazás alapján az állam nevében feltétlen kötelezettséget vállalt sorsolási terv szerinti sorsolások alapján teljesitendő fizetésekre nézve. A sorsolások közjegyző jelenlétében ugyanott történnek, a hol a magyar államadósság sorsolás alá eső értékei sorsoltatnak.

3. A sorsolási terv szerint az első harmincz esztendőben

11	esetben	**1.000,000**	koronás
19	«	**500,000**	«
9	«	**300,000**	«
9	«	**200,000**	«
34	«	**100,000**	«
20	«	**50,000**	« főnyeremények van-

nak, azontul minden huzásnál a főnyeremények **450,000, 300,000, 200,000, 100,000, 20,000** stb. koronát tesznek ki.

Az összes nyereménykötvények a sorsolási időtartam utolsó évében a névérték kétszeresével, vagyis **80** koronával kerülnek beváltásra.

A nyereménykölcsön kötvényei **120,000** sorozatba vannak beosztva; minden sorozat tiz nyereménykötvényt foglal magában. Tiz nyereménykötvény megszerzése által tehát egy egész sorozatra eső nyeremények biztosithatók.

A nyereményeket, valamint a törlesztési összeget a m. kir. központi állampénztár fizeti ki.

4. **Aláirási ár darabonként 52 korona.**

5. **Aláirási határidő: 1917. szeptember 10—szept. 15.**

6. Aláirásokat ezen időn belül a hivatalos órák alatt elfogadnak:

az **Angol-Osztrák Bank budapesti fióktelepe,**
a **Belvárosi Takarékpénztár Részvénytársaság,**
a **Budai Általános Takarékpénztár R.-T.,**
a **Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön-Részvénytársaság,**
a **Budapest-Lipótvárosi Takarékpénztár Részvénytársaság,**
az **Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár,**
az **Első Magyar Iparbank,**
a **Fővárosi Bank és Váltóüzlet Részvénytársaság,**
a **Hazai Bank Részvénytársaság,**
a **„Hermes“ Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság,**
a **Hungária Bank Részvénytársaság,**
a **Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete,**
a **Kőbányai Takarékpénztár Részvénytársaság,**
a **Központi Kereskedelmi és Iparbank Részvénytársaság,**
a **Központi Váltóüzlet Részvénytársaság,**
a **Magyar Agrár- és Járadékbank Részvénytársaság,**
a **Magyar Általános Hitelbank,**
a **Magyar Általános Takarékpénztár Részvénytársaság,**
a **Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság,**
a **Magyar Cseh Iparbank Részvénytársaság,**
a **Magyar Fakereskedők Hitelintézete Részvénytársaság,**
a **Magyar Földhitelintézet,**
a **Magyar Jelzálog Hitelbank,**
a **Magyar Kereskedelmi Hitelbank Részvénytársaság,**
a **Magyar Leszámitoló és Pénzváltó-Bank,**
a **Magyar Országos Központi Takarékpénztár,**
a **Magyar Takarékpénztárak Központi Jelzálogbankja, mint Részvénytársaság,**
a **„Mercur“ Váltóüzleti Részvénytársaság,**
a **Nemzeti Pénzváltó Részvénytársaság,**
a **Nemzeti Takarékpénztár és Bank Részvénytársaság,**
az **Országos Iparbank Részvénytársaság,**
a **Pesti Magyar Kereskedelmi Bank** és
a **Wiener Bank-Verein magyarországi fióktelepe,**
Budapesti intézetek és ezeknek összes budapesti és vidéki fiókjai; valamint
az **Első Horvát Takarékpénztár,**
a **Horvát Általános Hitelbank Részvénytársaság,**
a **Horvát Leszámitoló Bank zagrebi intézetek,** továbbá
a **Privilegirte Landesbank für Bosnien und Hercegovina** és
a **Privilegirte Agrar- und Kommerzial-Bank für Bosnien und Herzegovina** czimü sarajevói intézetek.

7. Minden jegyzett sorsjegy után a jegyzőfél részéről darabonként 15 korona óvadék teendő le készpénzben vagy megfelelő összegü értékpapirokban, mely biztositék a jegyzésre esett sorsjegyek elszámolása alkalmával beszámittatik, illetve visszaadatik.

Az egyes bejelentések az aláirás összeredményéhez képest fognak tekintetbe vétetni; az elszámolás szerint fizetendő összeg legkésőbb szeptember 25-ikéig kiegyenlitendő.

Jegyzések tiz darabig, valamint tiz darabot meghaladó oly jegyzések, melyekre eső nyereménykötvények hat hóra zároltatnak, elsősorban fognak figyelemben részesittetni.

8. **A sorsjegyek a budapesti áru- és értéktőzsde hivatalos árjegyző lapjában jegyeztetni fognak.**

Budapest, 1917. szeptember hó 1.

Hazai Bank Részvénytársaság
Magyar Általános Hitelbank
Magyar Leszámitoló és Pénzváltó-Bank

„Hermes“ Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság
Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság
Pesti Magyar Kereskedelmi Bank.

Szent László-nyomda részvénytársaság Nagyvárad.